

LAADUN PELASTAMINEN SATEIDEN ALLE JÄÄNEISSÄ VILJOISSA – GLYFOSAATTI EI OLE RATKAISU

Kaikin puolin haasteellisen kasvukauden, jälkiversonnan ja puintien viivästymisen päälle tulleet elokuun lopun kosteat, hautovat sääolot ja rankat sateet ovat heikentäneet viljan laatua ja myös riski punahomeen lisääntymiselle on kasvanut. Viljakasvustoissa on näkynyt tähkäidäntää ja paljain silmin erottunut punahomeen sienikasvustoa ja tummuneita jyviä. Viljan puinnissa ja kuivauksessa on kuitenkin vielä keinoja käytettävissä laadun parantamiseksi ja punahomeen toksiiniriskin pienentämiseksi. Puimalla ja pitämällä hyvät ja huonot kohdat erillään, huolellisella kuivauksella, tehokkaalla esipuhdistuksella ja lajittelulla sadon laatua voidaan parantaa. Sakoluvun pelastamiseksi ei ole valitettavasti mitään tehtävissä. Glyfosaattia ei saa käyttää viljan pakkotuleennuttamiseksi eikä sen käytöllä kannata vaarantaa enää lisää viljan laatua.

Viljasadon laadun kannalta nyt on tärkeää, ettei hyviä ja huonoja eriä sekoiteta keskenään. Lakoontuneet ja huonot kohdat kannattaa puida erikseen ja säilyttää erät erillään. Puinnissa seurat on hyvä pitää auki, jotta vihreät, kevyet ja pienet jyvät saadaan pois. Puinteja kannattaa rytmittää niin, että kuormat saadaan ilman viivytyksiä kuivuriin. Puintikosteana kuormassa odottavissa viljoissa hometoksiinit voivat lisääntyä merkittävästi. Viljaerät tulee kuivattaa huolellisesti alle 14 %:n kosteuteen ja kierrättää kuivurissa niin, että kevyet jyvät, roskat, homepöly ja muut epäpuhtaudet lähtevät tehokkaasti pois.

Sadon laatua voidaan parantaa myös lajittelulla ennen kaupan tai teollisuuden vastaanottoon viemistä tai käyttöä kotieläinten ruokinnassa. Korkeat toksiinipitoisuudet ovat yleensä kevyissä, punahomeen surkastuttamissa jyvissä. Hometoksiinien pikamittaus kannattaa teettää, jotta saadaan selville viljaerien turvallisuus ja suositus jatkokäyttöön.

Viljan jyvien murskesäilöntä hapolla katkaisee hometoksiinien muodostumisen samaan tapaan kuin kuivaus. Jos satoon on jo ehtinyt muodostua punahomeen toksiineita, ne eivät häviä tai tuhoudu murskesäilönnässä eli riski on samantapainen kuin kuivassa viljassa. Siksi hometoksiinien pikamittaus on niillekin suositeltavaa ennen säilöntää. Murskesäilöntää varten sato voidaan korjata kosteampana pellolta ja kasvustojen kuivumista ei tarvitse odottaa niin pitkään kuin viljaa kuivatessa.

Jälkiversonta, rikkakasvien ja kerääjäkasvien läpikasvu on aiheuttanut haasteita ja viivästyksiä viljan korjuuseen sekä samalla herättänyt kyselyitä glyfosaatin sallimisesta käyttöön Ruotsin mallin mukaan. Glyfosaatin käyttö kasvustojen pakkotuleennuttamiseksi ja sadon kuivattamiseksi on Suomessa kielletty. Sekä viljan ostosopimukset että teurastamot ja meijerit kieltävät glyfosaatin käytön ennen puintia juolavehnan torjunnassa, vaikka se myyntipäällystekstien mukaan on sallittu rehuohralla ja -kauralla sekä rypsilä ja rapsilla. Elintarvikeviljassa ja siementuotannossa glyfosaatin

käyttö on aina kielletty ennen puintia. Jos glyfosaattia käytetään vielä vihreään, tuleentumattomaan kasvustoon, on riski jäämien syntymiselle jyväsatoon suuri. Glyfosaatin käytöllä ei siis kannata vaarantaa enää lisää viljan laatua. Lisäksi on huomioitava, että tuleentuneenkin kasvuston käsittely vaatii 10 vuorokauden varoajan ennen kuin puinti on sallittu, ja tässä vaiheessa kasvukautta sitä odottaessa menetetään monia mahdollisia puintipäiviä. Myös kaikkia ylimääräisiä ajokertoja märillä pelloilla on nyt vältettävä.

Parin viime vuoden aikana punahometta ja sen aiheuttamia hometoksiineita on ollut erittäin vähän viljassa. Koska punahomeet ovat yleisiä homesieniä, joiden tartuntaa suosii kostea sää, niiden aiheuttamaa toksiiniriskiä kannattaa tarkkailla nyt erityisesti tällaisina korjuukausina. Viljan hometoksiinianalyysyjä tekevät muun muassa Ruokavirasto, Luonnonvarakeskus, Eurofins, Suomen Viljava Oy, NSL LAB sekä teollisuuden ja kaupan viljan vastaanotto.

Punahomeen aiheuttaman hometoksiiniriskin hallintakeinot on koottu VYR:n sivuilla olevaan esitteeseen: www.vyr.fi. Esitteen riskitaulukosta voi tarkistaa, mitkä tekijät lisäävät hometoksiiniriskiä viljan viljelyssä.

Lisätietoja: Sari Peltonen, VYR laatutyöryhmän puheenjohtaja, ProAgria Keskusten Liitto, p. 0503414406, sari.peltonen@proagria.fi; Veli Hietaniemi, Luonnonvarakeskus Luke, p. 0295326126, veli.hietaniemi@luke.fi; Elina Sieviläinen, Ruokavirasto, p. 0295326126, elina.sievilainen@ruokavirasto.fi.